

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jak probíhá řízení o pozůstalosti (dědické řízení)

Život člověka končí smrtí, ale jeho majetková a jiná práva přechází na jiné osoby. K jejich vypořádání slouží řízení o pozůstalosti.

Zahájení řízení

Toto řízení zahajuje zpravidla okresní (obvodní) soud, v jehož obvodu měl zemřelý, zákonem označovaný jako zůstavitel, poslední trvalý pobyt, a to na základě úmrtního listu, který soudu zašle matriční úřad. Tento soud pověří dle rozvrhu řízení o pozůstalosti notáře, v pozůstalostním řízení označovaného jako soudní komisař, aby vedl a projednal dědické řízení. Tento soudní komisař pak kontaktuje zpravidla vypravitele pohřbu, tedy toho, kdo je jako vypravitel pohřbu uveden v úmrtním listu, aby se dostavil na předběžné šetření. V pozvánce na jednání je uvedeno, jaké listiny má s sebou vypravitel pohřbu přinést a předložit je notáři. V této fázi v úvahu připadající dědicové nemusí vyvíjet žádnou aktivitu spojenou s vypořádáním dědictví a ani si tedy nemohou zvolit „svého“ notáře; ten je jim „přidělen“. Doba od smrti zůstavitele do předvolání k dědickému řízení před soudním komisařem může trvat i 2 měsíce. Pokud by se v úvahu připadající dědicové chtěli informovat, zdali byl soudní komisař jejich případem již pověřen, je možné si na stránkách notářské komory vyhledat notáře <https://www.nkcr.cz/seznam-notaru/rozvrhy-rizeni-o-pozustalosti>, který má dané řízení vést, a kontakt na něj <https://www.nkcr.cz/uvod>. Dědické právo a řízení o pozůstalosti upravují zejména ustanovení § 1475 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, a ustanovení § 98 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, v platném znění.

Předběžné šetření

Účelem předběžného šetření je zjištění okruhu zůstavitelových dědiců a jeho majetku. Jak již bylo řečeno výše, na toto jednání si soudní komisař zpravidla zve vypravitele pohřbu, který by se měl dostavit k notáři náležitě připraven - měl by mít přehled o zůstavitelových aktivech a pasivech. Soudní komisař již bude vědět, zdali dle centrální evidence obyvatel byl zůstavitel ženatý a měl potomky, příp. předky, zdali zůstavitel zanechal pořízení pro případ smrti (závěť, prohlášení o vydědění, odkaz, dědickou smlouvu), které sepsal formou notářského zápisu či je uložil u notáře, zdali - v případě, že zůstavitel uzavřel manželství - bylo modifikováno společné jmění zůstavitele a pozůstalé manželky, zdali zůstavitel vlastnil nějaké nemovité věci evidované v katastru nemovitostí, či cenné papíry evidované v Centrálním depozitáři cenných papírů, a.s., zdali zůstavitel podnikal, či zdali byl evidován v evidenci úpadců nebo v insolvenčním rejstříku. Soudní komisař se tedy vypravitele pohřbu většinou ptá na další informace o zůstaviteli - např. jestli zůstavitel sepsal závěť vlastní rukou, kterou uložil doma, či u osoby, které důvěřoval, zdali v den smrti probíhalo řízení o rozvod manželství, a na jeho další majetek, jako je např. členství v družstvu, účty u banky, cenné sbírky obrazů, přeplatky a nedoplatky u dodavatelů služeb, pohledávky a dluhy apod. Pokud si není vypravitel pohřbu jistý, jestli měl zůstavitel např. účet u banky, je vhodné tuto skutečnost soudnímu komisaři oznámit, aby se sám pokusil tento zůstavitelův účet u banky dohledat. V opačném případě soudní komisař sám od sebe pátrat u všech možných bank po účtech zůstavitele nebude a bude vycházet pouze z tvrzení vypravitele pohřbu, tj. prověří pouze ty banky a další společnosti, které mu označí vypravitel pohřbu jakožto možné instituce, u kterých má zůstavitel své jmění (tj. aktiva a

pasiva). Když by po skončení řízení o pozůstalosti vyšel najevo další majetek zůstavitele, muselo by být kvůli tomu zahájeno dodatečné řízení o pozůstalosti, což se dědicům nemusí vzhledem ke způsobu výpočtu odměny notáře, jak je uvedeno níže, vyplatit.

Přijetí dědictví

Zatímco soudní komisař zjišťuje u právnických a fyzických osob výši aktiv a pasiv zůstavitele, do úvahy připadající dědici mají za úkol určit obvyklou cenu nemovitých a některých movitých věcí (např. automobilu, sbírky známek atd.) ke dni smrti zůstavitele. Pokud do úvahy připadající dědicové nejsou schopni se na obvyklé ceně dohodnout, mohou se obrátit na znalce v oboru (či na realitní kancelář v případně nemovitých věcí), který obvyklou cenu určí. Obvyklou cenu není radno podceňovat, na druhou stranu však není třeba ji navyšovat.

Jakmile má soudní komisař k dispozici odpovědi o výši aktiv a pasiv zůstavitele od fyzických a právnických osob, která evidují jmění zůstavitele, a informace o ocenění některých movitých a nemovitých věcí, předvolá si na jednání v úvahu připadající dědice. Na tomto jednání již přítomné poučí o dědickém právu a o možnosti dědictví odmítnout. V případě, že přítomní účastníci nevyužijí lhůty na rozmyšlenou, a dědictví neodmítnou, poučí je též o možnosti uplatnit výhradu soupisu pozůstalosti, která se týká odpovědnosti dědiců za dluhy zůstavitele. Pokud ani zde dědicové nebudou trvat na lhůtě na rozmyšlenou a výhradu soupisu neuplatní, či ji uplatní s tím, že soupis bude nahrazen jejich společným prohlášením, může soudní komisař přistoupit k vypořádání společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky.

Vypořádání společného jmění manželů

Byl-li zůstavitel ženatý, před vypořádáním dědictví musí dědicové a pozůstalá manželka uzavřít dohodu o vypořádání společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky. Je ve velké míře na dědicích a pozůstalé manželce, jaký majetek ze společného jmění připadne pozůstalé manželce a jaký do dědictví. Pokud se však na vypořádání společného jmění nedohodnou, bude soudní komisař postupovat dle zákona, tj. jedna polovina majetku ze společného jmění připadne pozůstalé manželce a druhá polovina do pozůstalosti (do dědictví).

Dědická dohoda

Nyní již soudnímu komisaři nebrání nic, aby schválil dohodu dědiců o vypořádání pozůstalosti, do které může spadat některý majetek ze společného jmění a aktiva a pasiva ve výlučném vlastnictví zůstavitele. Opět je ve velké míře na dědicích, jak se o rozdělení majetku dohodnou, ale pokud toho nejsou schopni, přijdou na řadu zákonná ustanovení.

Usnesení

Příslušný soud zůstavitele rozhodne pověřeným soudním komisařem v řízení o pozůstalosti tak, že stanoví obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalé manželky a toto společné jmění vypořádá. Dále stanoví obvyklou cenu majetku a jiných aktiv pozůstalosti, výši dluhů a dalších pasiv pozůstalosti a čistou hodnotu pozůstalosti a schválí dohodu dědiců o rozdělení pozůstalosti. V případě, že dědicem je pouze jedna osoba, potvrdí soud nabytí dědictví tomuto jedinému dědici. Týmž usnesením rovněž rozhodne o odměně soudního komisaře, o náhradě jeho hotových výdajů a o náhradě za daň z přidané hodnoty. Při výpočtu odměny notáře se přitom vychází ze základu představujícího obvyklou cenu majetku pozůstalosti zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru (tj. z aktiv dědictví), a to dle ustanovení § 12 odst. 1 a § 13 vyhlášky č. [196/2001](#) Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), v platném znění.

Když usnesení nabude právní moci (do patnácti dnů ode dne jeho doručení poslednímu účastníkovi, nebo dříve v případě vzdání se práva na odvolání posledním účastníkem), jsou dědicové povinni zajít za příslušnými právníckými (např. banky) a fyzickými osobami (např. dlužníci zůstavitele na základě smlouvy o zápůjčce) a vypořádat pohledávky a dluhy zůstavitele. O změnu vlastnického práva na katastru nemovitostí se postará soudní komisař, zrovna tak o zápis změny u obchodních společností v obchodním rejstříku. Dále jsou dědicové dle poměru svých dědických podílů povinni uhradit odměnu notáře, která bývá splatná do osmého dne od nabytí právní moci dědického usnesení. Tímto je pro dědice řízení o pozůstalosti skončeno.

Lhůty

Soudní komisaři nejsou v standardních úkonech v řízení o pozůstalosti vázáni žádnými lhůtami, a snaží se je skončit v co nejkratším termínu, ale na jejich délku má vliv spousta různých faktorů (např. zdravotní pojišťovna má na dotaz notáře o přeplacích či nedoplatcích zůstavitele až 30 dní, přičemž se může stát, že na odpověď „zapomene“ a notář ji pak musí urgovat apod.). Pokud se však nevyskytnou žádné komplikace a jednotliví dědicové se mezi sebou dokážou shodnout, může být řízení o pozůstalosti skončeno za 4 až 6 měsíců od smrti zůstavitele. Většina řízení o pozůstalosti je pak skončena do jednoho roku.

Spory v řízení o pozůstalosti

Ne vždy však řízení o pozůstalosti probíhá tak hladce, jak je popsáno výše. Pokud dědici spolu nekomunikují a/nebo nejsou schopni se na ničem dohodnout, řízení o pozůstalosti se tím může značně zkomplikovat a tím i protáhnout. Navíc mezi dědici mohou vznikat spory o dědické právo (např. spor o to, zdali závěť zůstavitele psaná vlastní rukou je pravá a platná, či nikoliv), či spory o rozsah pozůstalosti, tj. o to, zda určitá věc do pozůstalosti patří, či nikoliv. Za předpokladu, že se jedná o spory zakládající se pouze na rozdílném právním posouzení a soudní komisař je bez jakéhokoli dokazování sám schopen rozhodnout, rozhodne tento spor notář. V případě, že se jedná o spor zakládající se na rozdílných skutkových tvrzeních a pro vyřešení tohoto sporu by soudní komisař musel provést dokazování, odkáže soudní komisař toho z dědiců, jehož právní důvod je nejslabší, aby své právo uplatnil žalobou u soudu.

V těchto případech je mnohdy vhodné vyhledat právní pomoc advokáta specializujícího se na dědické právo, který Vám pomůže s právními záležitostmi, jež soudní komisař za dědice neřeší (např. podá za Vás žalobu na zařazení určité věci do pozůstalosti), a nasměruje Vás správným směrem (např. Vám poradí, zdali byste měli podat žalobu na určení dědického práva či nikoliv). Dědic zastoupený zkušeným advokátem dokáže lépe prosadit svá dědická práva.

JUDr. Alena Šedová,
advokátka

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)